

In de voetsporen van burgemeester Rauwenhoff op landgoed Tongeren

Het was een stralende zaterdagochtend in september toen een groep van 35 leden van Arent thoe Boecop zich verzamelde bij 'de schuur met het gekleurde zeil' op landgoed Tongeren, vlakbij Epe. Van directrice Charlotte Rauwenhoff kwam de instructie om elkaar daar te ontmoeten, alwaar zij ons in de buitenlucht opwachtte met koffie en thee.

Nadat iedereen was gearriveerd en van de koffie genoot, stak Charlotte van wal met haar boeiende relaas over het landgoed.

In 1768 was landgoed Tongeren door een erfenis in bezit gekomen van haar directe voorouders, Jan Hendrik Rauwenhoff en Cornelia de Meester. Het gebied bestond in die tijd nog voornamelijk uit zogenaamde 'woeste gronden' en heide, waar schapen op werden gehouden. Jan Hendrik begon voortvarend met het aanplanten van een statige bomenlaan en een landschapspark, vlakbij het huis dat hij ook liet bouwen. Maar hij had een jong gezin, een verantwoordelijke baan in de magistratuur van Elburg, en waarschijnlijk kwamen hij en zijn gezin alleen voor de zomermaanden over naar het 'Olde Huys'.

Het huis staat er nog steeds, al is er in de loop der tijd veel aan verbouwd. Momenteel is het onderverdeeld in een aantal appartementen, waar familieleden van Charlotte verblijven. Terwijl we aan de zijkant van het huis even halt hielden, zagen we de merkwaardige constructie van het hoofdhuis en het pand erachter: het Olde Huys is pal tegen een van de muren van een veel oudere boerderij gebouwd. In de familie Rauwenhoff gaat het verhaal dat Jan Hendrik dit met een duidelijke reden heeft gedaan: hij wilde dat er toezicht was op het huis als hij en zijn familie in Elburg waren.

Na de turbulente Patriottentijd (rond 1785), waarover Wilma Seijbel in het voorjaar een lezing hield, en de gedwongen vlucht van patriottenleider Jan Hendrik Rauwenhoff van Elburg naar Kampen, was hij (voor ons althans) een aantal jaren uit beeld. Hij woonde met zijn vrouw in Kampen, maar bekleedde daar geen openbaar ambt meer. Cornelia stierf in 1795 in Kampen en werd daar begraven. Of hij in die jaren ook in Epe kwam is onbekend. Maar toen Jan Hendrik eindelijk gerehabiliteerd werd, en weer kon gaan en staan waar hij wilde, zonder een straf boven zijn hoofd te hebben hangen, ging hij permanent op Tongeren wonen. Dichten over de natuur werd zijn grote hobby, naast het verder laten ontginnen van de woeste gronden. Tongeren bood hem een rustige oude dag, ver weg van zijn eens roerige bestuurlijke ambt.

Met elkaar liepen we over een cirkelvormig tuinpad, dat een groot grasveld omzoomt, naar achterin de tuin. Vanaf daar hadden we een mooi zicht op de voorgevel van het huis. Opvallend waren de enorme monumentale bomen, in het midden van het grasveld. Nog door Jan Hendrik geplant?

Charlotte Rauwenhoff vertelde dat Tongeren sinds het begin van de 20ste eeuw in een coöperatie is ondergebracht, om versplintering te voorkomen. Als de huidige directeur van het landgoed heeft Charlotte een vakopleiding gevolgd tot beheerder van een historisch goed. Ze weet alles over land- en bosbouw en landschapsbeheer, en dat is nodig ook, als we naar haar verhaal luisterden. Dagelijks is ze in de weer met de pachters op het landgoed, om problemen op te lossen of nieuwe uitdagingen aan te gaan, om het onderhoud van het bos in goede banen te leiden, en simpelweg te zorgen dat het landgoed financieel gezond blijft. Eens per jaar komt de familie bijeen in een algemene ledenvergadering, waarbij zaken omtrent het landgoed besproken worden. Het zal niet altijd makkelijk zijn om als directeur tussen verschillende meningen van de familie te laveren!

Na een korte wandeling door het bos achter het huis, arriveerden we bij een open stuk, waar momenteel nieuwe woningen worden gebouwd. Charlotte vertelde dat nieuwbouw aan zorgvuldige

eisen moeten voldoen als 'passend in het landschap'. Een klein boerderijtje vlakbij werd destijds zwaar getroffen door de MKZ-crisis. Een grote steen met opschrift bij de woning herinnert nog altijd aan het drama, waar de boer volgens Charlotte nooit echt overheen is gekomen.

De woningen op het landgoed waren vroeger bijna allemaal pachtboerderijen, maar deze kwamen steeds meer vrij door het verdwijnen van boerenbedrijven. Wanneer zo'n woonhuis leeg kwam te staan, werd en wordt deze in eerste instantie altijd aan 'de familie' aangeboden. Vandaar dat ook vele nakomelingen van Jan Hendrik Rauwenhoff daadwerkelijk op Tongeren wonen. Vooral het slijten van de oude dag op Tongeren lijkt erg in trek te zijn, maar sommige woningen worden ook alleen als vakantiehuis gebruikt. Heeft niemand van de familie interesse, dan kan een buitenstaander een woning huren.

Vanaf de boerderij staken we de doorgaande weg over richting de familiebegraafplaats. Onderweg zagen we aan onze linkerhand een van de schitterende landhuizen van de Rauwenhoffs liggen, de Korrenberg. Ooit waren er drie van deze enorme landhuizen op het terrein: het Olde Huys, de Korrenberg en nog een derde, die in de jaren '30 werd afgebroken vanwege achterstallig onderhoud. In het bos las Charlotte een gedicht voor van Jan Hendrik Rauwenhoff.

Aangekomen bij de begraafplaats, die slechts door een laag hek en een toegangspoort is gescheiden van het bos, lasen we met elkaar het passende gedicht boven de poort, dat Jan Hendrik speciaal voor deze rustplaats schreef:

'Betreed. O Wandelaar met eerbied dezen grond
Aan doden toegeweid ter rustplaats; 't graf is heilig
En zij wier asch hier rust zijn voor all onrust veilig
Schoon hen geen marmer dekt maar heide groei in 't rond.'

Bij het graf van Jan Hendrik, meteen links naast de ingang, las Wilma een gedicht voor van Elisabeth Maria Post, een huisvriendin van de Rauwenhoffs begin 19de eeuw en vrouw van de plaatselijke dominee. Jan Hendrik had de begraafplaats nog tijdens zijn leven laten aanleggen, maar het was niet hij, maar deze Elisabeth Maria Post die hier als eerste begraven werd. Een paar maanden later stierf Jan Hendriks eigen, ongetrouwde dochter op 49-jarige leeftijd. Het zou nog drie jaar duren voordat Jan Hendrik naast haar ter ruste werd gelegd, 84 jaar oud.

Ook het onderhoud en beheer van de begraafplaats is Charlotte's verantwoordelijkheid. Iedereen die kan aantonen een rechtstreekse nazaat van Jan Hendrik Rauwenhoff te zijn, heeft het recht om hier begraven te worden. Charlotte: 'Het landgoed levert je als nakomeling financieel niets op, maar wel een eeuwigdurende rustplaats op Tongeren.'

Na dit indrukwekkende en leerzame bezoek togen we terug naar ons startpunt: de schuur met het gekleurde zeil. Het was nog steeds een stralende ochtend, en we waren een ervaring rijker.

N.B. De Nicolaas Wilhelm Rauwenhoff die in het meest recente tijdschriftnummer wordt genoemd, in het artikel over de rector van de Latijnse school, was de jongste zoon van Jan Hendrik Rauwenhoff. Hij werd geboren in Elburg, toen zijn vader al burgemeester was, en zou het schoppen tot lijfarts van koning Lodewijk Napoleon. Hij werd niet op Tongeren, maar in Amsterdam begraven.